

Et Norge de færreste kjenner

-Kartlegging av Kristen-Norge-

Metoderapport til Skup
fra Dagen
ved Astrid Dalehaug Norheim og Johanna Magdalena Husebye

TORS DAGENS ORD Job 28,28
Å frykte Herren, det er visdom, å vende seg bort fra det onde, det er forstand.

Bli satt i bås. Vi er «gammeldagse» og har ekstreme meninger.

Slitsomme diskusjoner mot folk som bare gjør det for å provosere.

Vi blir sett på som dumme, utdaterte.

Liten toleranse i samfunnet for kristne, men nesten et krav om at kristne skal være tolerante overfor «alt og alle».

Altomfattende materialisme og forbrukersamfunnet påvirker også kristne.

Blir ofte sett på som rar, og gjerne som mindre intelligent. I tillegg til at det er en del fordommer mot kristne som jeg hele tiden måles opp mot.

Det er nær sagt umulig å stå fram offentlig med meninger som er politisk ukorrekt. Totalitær holdning i media og på venstresiden.

Mange fordommer. Mye hat. Blir misforstått og tillagt meninger i møtet med fordommer.

Stor motstand mot bibeltro, kristne og klassiske kristne verdier.

Konservative kristne opplever nesten forfølgelse i kjølvannet av homofilstriden

Blir sett på som rar/spesiell. Kristne er en gruppe med mennesker «det er lov» å snakke ned om.

Som konservativ opplever ein liten aksept for å komme med holdninger som ikkje er «main-stream».

100 ÅR | 1919-2019
DAGEN
28.11.19
Nummer 276 | årgang 101 | www.dagen.no

● Ny, unik undersøkelse: Aktive kristne opplever fordommer og latterliggjøring. 4-8

TORS DAGENS ORD 19.11.19

DAGEN
02.01.20
Nummer 1 | årgang 101 | www.dagen.no

Sankta Sunniva og fjordhesten pryder nytt kommunevåpen

Tenker du på selvmord? - Oi, kunne du se det?

Listhaug og Frp: 2,7% oppslutning blant aktive kristne

● Prioriteringene i Kristen-Norge har gitt minimale resultater, viser Dagen-undersøkelse. 4-8

HAND DAGENS ORD 1. feb. 1.20

DAGEN
03.02.20
Nummer 8 | årgang 101 | www.dagen.no

Kristne er mer klimabekymret enn andre

Nylig rapport: Kristne i Iran får lange fengselsstraffer og høye bøter

Pilgrim: Før åndelig opplevelse er å stå Dale - Trondheim på ski

KRISTENORDE

Aktive kirkegjengere mener NRK er best

● Aktive kirkegjengere mener NRK er best. Dette viser en undersøkelse som Dagen har gjennomført sammen med Skup. I undersøkelsen ble det spurt om hvilke medier aktive kristne mener er best. NRK ble den klart beste, med 41 prosent av svarene. Dette er en markant økning fra tidligere undersøkelser, der NRK hadde fått mellom 10 og 20 prosent av svarene.

Redaksjon: Dagen, Bergen

Kontaktperson: Nyhetsredaktør Astrid Dalehaug Norheim

Publiseringsperiode: 28.11.19 - d.d

Saker publisert i 2020: 39

Saker publisert i 2019: 13

Innledning	2
Et Norge de færreste kjenner. Bakgrunnen for prosjektet	2
Prosjektet blir til gjennom utradisjonelt samarbeid	3
Organisering	4
Metode	5
Systematikk	5
Utfordringene står i kø	6
Slik løste vi utfordringene	6
Hjelp til reportasjeledelse	6
Råd og innspill utenfra	8
Åpenhet som grep	8
Tillit som metode	8
Et puslespill om frikirker og bedehus	9
Giganten Den norske kirke	11
Alkohol, innvandring og klima - hva skal vi spørre om?	12
Kildearbeid	13
Sakene blir til	14
Etiske utfordringer	16
Dette viste undersøkelsen	17
Spesielle erfaringer	18
Konsekvenser	18
Omtale i andre medier	19
Veien videre	19

Takk til Sindre Olafsrud i Nordic Navigation, til Per Christian Magnus og Kristine Holmelid Senter for undersøkende journalistikk, til Fritt Ord og Rune Øystese ved NLA Høgskolen.

Takk til redaktør Tarjei Gilje for å aldri gi opp ideen om å kartlegge Kristen-Norge, sjefredaktør Vebjørn Selbekk for å tro på prosjektet, papirdesken som strakte seg langt for å få best resultat, til nettredaksjonen for ideer og fleksibilitet på nett og sosiale medier, til Ingjerd Våge som overtok som reportasjeleder når prosjektleder måtte jobbe heltid med kartleggingen. Og til alle journalistene som rykket ut, ble kjent med nye kilder og skrev saker: Kenneth Rasmussen i Israel, Jakob Bjørnøy som reiste til Vesterålen, Silje Rognsvåg som reiste til Sørlandet og til journalistene Johanna Hundvin Almelid, Bjørn Olav Hammerstad og Birgit Opheim som satte seg inn i tallene, møtte folk og skrev saker.

Innledning

Et Norge de færreste kjenner. Bakgrunnen for prosjektet

Redaktør Tarjei Gilje stilte stadig spørsmål i redaksjonen: «Hva vet vi egentlig om de som går i kirken?» Få har reist så mye på kryss og tvers og besøkt forskjellige kirker og bedehus som ham. Dess mer han reiste, dess mindre opplevde han at han kunne si med to streker under svaret.

Den lavkirkelige og frikirkelige delen av Kristen-Norge har i stor grad profilert sin egenart på i offentlige debatter på standpunkter i bestemte kampsaker: Nei til selvbestemt abort, ja til at ekteskapet er for mann og kvinne, nei til samboerskap, nei til alkohol og en sterk støtte til Israel.

Men virkeligheten han så, var en annen: Han møtte indremisjonsledere som drakk vin, hørte nesten ingen snakk om abort, opplevde en enorm trøtthet av homofilidebatten, hørte stadig 19-åringer på bibelskole som diskuterte hvordan de kunne skjule det året på CV-en og i mange miljø en generell opplevelse av å unngå å snakke høyt om at man er kristen. Det fikk ham til å stille spørsmål om hva vi egentlig vet om Kristen-Norge. Og det ble utgangspunktet for tidenes mest omfattende kartlegging av holdninger og praksiser blant de som går jevnlig til gudstjenester og møter i Kristen-Norge.

Vi jobbet frem et mest mulig representativt utvalg av kirkegjengere, sendte ut over 5300 spørreskjemaer og ba dem svare på 68 spørsmål. Målet var å få 700 svar, for det ville gi oss mange nok til å si noe om kirkeaktive. Til slutt hadde vi 1601 svar, og vi satt med en unik database som vi kunne behandle journalistisk.

Det gav oss noen overraskelser og ny kunnskap: Hver fjerde kristen synes det er vanskelig å være kristen i Norge, nesten ingen stemmer Frp, kirkeaktive er mye mer bekymret for klimaendringene enn folk flest. For å få frem disse resultatene, måtte vi utvikle en ny metode, inngå unike samarbeid og forberede oss på et maraton av et prosjekt.

I den offentlige debatten i Norge er det få synlige stemmer fra Kristen-Norge, og i samtaler med kirkeaktive merket vi ofte en resignasjon over at det er så få stemmer man føler

representerer en selv. Mange har også uttrykt irritasjon over at når kristne får oppmerksomhet, er det via små menigheter få kjenner til eller marginale standpunkt hos personer som er med i reality-serier.

Religion og livssyn er en blindsoner også i lokale og regionale aviser. Bare 1 prosent av sakene handler om religion og livssyn, ifølge en undersøkelse gjort av Nord Universitet i 2017¹.

Omtrent halvparten av kirkeaktive kristne er med i Den norske kirke, men det er en stor flora av frikirker og organisasjoner som i praksis organiserer seg som kirkesamfunn. I tillegg har det kommet en rekke migrantmenigheter og innvandring har ført til at katolske kirker er fulle på søndagene.

De kirkeaktive oppfatter seg ikke nødvendigvis som én gruppe, og det kan være store avstander og konflikter mellom de ulike gruppene. Men det forelå marginalt med fakta om dem.

Et sentralt spørsmål er om de som går regelmessig til gudstjeneste har vesentlig annerledes holdninger enn befolkningen forøvrig.

Kristen-Norge kan bli sett på som en maktaktør med store ressurser og et nettverk over hele landet. Men selv opplevde vi i redaksjonen at mange av dem ser på seg som en avmektig gruppe og helst unngår å snakke høyt om sin tro. Kristen-Norges holdninger er viktig for å forstå utviklingen i samfunnet, særlig hvis det avdekkes at det er en stor minoritet som har felles holdninger som ikke kommer til uttrykk i den offentlige debatten. En slik undersøkelse kan også fjerne fordommer.

Samfunnsoppdraget vårt handler om å fremskaffe og presentere fakta, også når den er vanskelig tilgjengelig og ingen hadde gjort jobben før. Målet er at kartleggingen skal heve standarden både på vår journalistikk og samfunnets forståelse av kirkeaktive.

Dagen har med 100 års erfaring på Kristen-Norge en unik posisjon og en dyp forståelse av problemstillingene. Vi så på det som vårt ansvar å gjennomføre et slikt prosjekt.

Prosjektet blir til gjennom utradisjonelt samarbeid

Et møte i Oslo viste seg å være en døråpner for prosjektet etter at vi i et par år forgjeves hadde sett etter forskjellige muligheter.

I september 2018 var Astrid sammen med redaktør Tarjei på en konferanse for kristenledere i Oslo. Der holdt Silje Wiig-Abban fra analysebyrået Nordic Navigation foredrag. Tidligere hadde byrået gjort en kartlegging av holdninger blant kristne studenter i Norge. Astrid og Tarjei trakk seg tilbake og spurte hverandre: Kan vi klare å gjennomføre en kartlegging sammen med henne og kollegaen?

Vi hadde i flere år kjøpt enkeltspørsmål om InFact, slik at vi var vant med å samarbeide med et eksternt meningsmålingsbyrå der de ivaretar utvalget, den statistiske signifikansen og kan også være med å analysere svarene vi får.

---

¹ <https://www.dagen.no/Nyheter/2019-11-25/Lokalaviser-skriver-nesten-aldri-om-religion-823559.html>

Det nye denne gangen var at vi selv måtte avgrense populasjonen, finne respondenter, utforme og sende ut spørreundersøkelse, sørge for høy nok svarprosent, vekte tallene og analysere svarene. For en liten redaksjon uten ekstraordinær kompetanse på metode og databaser, måtte vi lete etter andre løsninger.

Vi inviterte dem til et møte i Bergen og la frem våre ønsker om en kartlegging. De svarte at det ikke ville være enkelt, men at de trodde det var mulig.

Det var et svar vi hadde tiltro til, så vi fortsatte å drøfte hvordan det kunne gjøres og hvilke utfordringer som måtte løses. Vi identifiserte raskt en hovedutfordring: hvordan få tilgang til tilstrekkelig antall respondenter.

Det var klart for oss at vi måtte samarbeide med ledelsen i kirkesamfunn og organisasjoner for at de skulle åpne dører til respondenter.

Vi så det også som en fordel at Nordic Navigation, som en profesjonell aktør som kjenner Kristen-Norge godt, kunne ta kontakt med organisasjonene og kirkesamfunnene.

For oss var det en parallell til hvordan vi har samarbeidet med InFact, og vi opplevde det etisk lite problematisk med et godt regulert samarbeid med et eksternt analysebyrå. Byrået er uavhengig av kirkesamfunn og organisasjoner.

Det var to forhold som var viktige for oss: At det var åpenhet om dialogen med organisasjonene og kirkesamfunnene. At det var redaksjonen som skulle gjøre valgene om hvem som skulle være med, hvilke spørsmål som skulle stilles, kilder som skulle kontaktes og saker som skulle skrives.

Vi trengte økonomisk drahjelp for å kunne realisere prosjektet. Vi søkte Fritt Ord om 500.000 kroner og fikk innvilget 250.000 kroner. Dermed måtte prosjektet reduseres. Etter grundige samtaler i redaktørgruppa og med Sindre Olafsrud som rådgiver, valgte vi å konsentrere oss om Den norske kirke, frikirkene og bedehusorganisasjonene. Med det valgte vi bort den katolske kirke, den ortodokse kirke og migrantmenigheter, som i hovedsak samler innvandrere. Ideelt sett skulle vi gjerne hatt dem med for å gi et bredere bilde av Kristen-Norge, men vi konkluderte med at det ikke var mulig denne gangen. Desto viktigere var det å informere åpent om hvem som er med i undersøkelsen. Vi hadde også et håp om at metoden vi utviklet kunne brukes på å kartlegge disse gruppene på et senere tidspunkt.

Organisering

Dagen er en liten og frittstående redaksjon med rundt 20 årsverk i redaksjonen, inkludert papirdesk, nettredaksjon og redaktører. Prosjektet skulle gjennomføres parallelt med løpende nyhetsdekning i hektisk redaksjonell hverdag.

Det var viktig med en tydelig organisering av arbeidet for å sikre klare linjer, ansvar og fremdrift. Astrid skulle være reportasjeleder, men vi trengte en ledende journalist. Målet var ikke at hun skulle skrive alle sakene, men at hun hadde et inngående kjennskap og overordnet ansvar. Det var naturlig å spørre Johanna Magdalena, som var i innspurten med å levere en master i undersøkende journalistikk med et prosjekt om selvmord blant eldre i VG.

Johanna Magdalena var langt mer kritisk enn entusiastisk da hun ble orientert om planene. Hvilke saker så vi for oss det kunne komme ut av dette? Hva var wow-faktoren? Hva fikk vi

vite som vi ikke visste fra før? spurte hun. Hun lot seg overbevise om at dette ville bli unik journalistikk basert på nyutviklet metode.

Vi søkte om Senter for undersøkende journalistikk om hjelp til prosjektet. De skulle være med fra starten av for å sikre at vi gikk i riktig retning, og sikre og at det enorme, undersøkende arbeidet som lå foran oss ble systematisk gjennomført. De svarte ja i midten av mai. Vi hadde heldags oppstartsverksted og midtveisverksted med dem. Rett før publisering av første sak var de med på en gjennomgang av saken linje for linje, med faktasjekking, etisk og juridisk vurdering. De innvilget også stipend slik at Johanna Magdalena kunne jobbe fire uker fulltid med undersøkelsen.

Redaktørene ble holdt løpende orientert om fremdriften.

Johanna Magdalena gikk inn i fast stilling i Dagen fra august 2019 og var tett på prosjektet fra da av.

Fra resultatene foreslå, gikk Astrid ut av rollen som reportasjeleder for hele redaksjonen og brukte hele sin tid på å være leder på prosjektet på heltid. Det innebar også planlegging med kontakt med papirdesk og nettredaksjon og kontakt med eksterne redaksjoner som laget saker på undersøkelsen.

Internt i redaksjonen satte vi opp et team med representanter fra papirdesk og nettredaksjon, slik at alle skulle vite hvilke sakskompleks vi jobbet med og ta initiativ til den beste presentasjonen. Det førte til at papirdesk utviklet nye maler for de viktigste nyhetssidene våre, side 4-5, for å rydde plass til større kart og bilder. Nett og desk utviklet også felles uttrykk i farger og vignetter.

Når resultatene fra undersøkelsen forelå, var det til sammen seks andre journalister som skrev en eller flere saker som var knyttet til deres fagområder.

Etter fire måneder med publisering av saker, gikk Astrid ut i tre måneders studiepermisjon. Johanna Magdalena overtok som prosjektleder og flere andre journalister skrev saker.

Metode

Systematikk

Fra dag én opprettet vi en omfattende mappestruktur i Google dokumenter med tilgang til alle involverte. Den ble utvidet etter hvert som prosjektet skred frem. Her laget vi mapper for svarene fra undersøkelsen, kildelister og kontakt med kilder, manus til saker, bakgrunnsamtaler, logg og arbeidslister etter planleggingsmøter med desk og papirdesk. Vi hadde omfattende publiseringsplaner hvor alle journalister, nettredaksjon og papirdesk kunne finne oppdatert informasjon om når sakene skulle publiseres på nett og papir, hvem som skrev og tok bilder, og når den skulle på sosiale medier.

Vi delte spørsmålene inn i ti ulike tema, som kristen tro, politikk, alkohol, klima ol.

Å arbeide i et så stort team gjorde det nødvendig og ha en god oversikt som alle hadde tilgang til samtidig. Det gjorde det lett å samarbeide selv om journalister og reportasjeledere satt i forskjellige byer og vi jobbet på ulike tider av dagen.

Utfordringene står i kø

Fra før sommeren kjørte vi fem prosesser parallelt. Alle måtte lykkes for at vi skulle kunne gjennomføre prosjektet:

1. Vi måtte finne ut hvor mange kirkeaktive det faktisk er i Kristen-Norge. Det finnes bare statistikk på hvor mange som er til stede på gudstjenester i Den norske kirke, ikke hvor mange som går der minst en gang i måneden. Selv om Den norske kirke er en stor aktør, er det et mylder av kirkesamfunn og organisasjoner som ikke har statistikk over kirkegjengere.
2. Vi måtte kartlegge hva som fantes av tidligere undersøkelser om holdninger i Kristen-Norge, slik at vi hadde et kunnskaps- og sammenligningsgrunnlag.
3. Spørreskjema måtte utformes.
4. Kirkesamfunnene og organisasjonene måtte gi oss innpass slik at vi kunne få tilgang til respondentene.
5. Utvalg av respondenter i de enkelte kirkesamfunnene

Først da kunne vi begynne å lage journalistikken, finne gode kilder, fortelle viktige historier og spre sakene så godt som mulig.

Slik løste vi utfordringene

For å løse alle utfordringene, tok vi hele verktøykassa i bruk: Vi søkte i Retriever og på forskningsinstitusjoner for å finne frem tidligere undersøkelser, hadde bakgrunnssamtale med sentrale folk i Kristen-Norge, skrev formelle brev, tok kontakt med gamle kontakter, fikk råd fra andre med mye erfaring med meningsmålinger og testet både spørsmål og svar på venner og familie.

Hjelp til reportasjeledelse

Et at de viktigste grepene var å få hjelp til reportasjeledelse hos Senter for undersøkende journalistikk, som holder til på Media City i Bergen, to bybanestopp unna Dagen.

25. mai hadde vi heldags oppstartsseminar med dem. På dette tidspunktet hadde vi samlet mye tall og informasjon om tidligere undersøkelser, og vi hadde konkrete ideer til hvilke spørsmål vi ville stille. Alt lå sirlig i mapper i Google Docs, men likevel opplevde vi at vi trengte ekstern ryddehjelp. Hvordan gå frem for å sikre fremdrift, at vi får stilt de rette spørsmålene? Har vi blindsoner eller åpenbare feilvurderinger?

Her prioriterte vi å stille med mange fra redaksjonen: Johanna Magdalena kom fra Oslo, selv om hun var i innspurten med masteroppgaven sin, representanter fra desk og nettredaksjonen var med, sammen med prosjektleder og redaktører. I tillegg var Rune Øystese fra NLA Høgskolen med, og naturligvis Sindre Olafsrud og hans kollega Silje Wiig-Abban. Målet med å være så mange var å dele informasjon med flest mulig nøkkelpersoner og ikke minst la lytte til deres innspill på et tidlig tidspunkt.

På dette tidspunktet var vi veldig opptatt av å få åpne dører hos kirkesamfunnene og organisasjonene, slik at vi kunne sikre oss tilgang til et representativt og stort utvalg respondenter. Målet var at å sikre at svarene ville være statistisk gyldige.

Kristine Holmelid understreket gang på gang: Når dere får tallene, er dere bare halvveis. Det er da jobben begynner med journalistikken og sakene.

Noen spørsmål gikk igjen på møtet: Hvis vi stiller dette spørsmålet, hva blir saken? Hvilken arbeidstittel ser vi for oss? Hvordan skal saken presenteres? Hvorfor skal folk bry seg om å lese dette?

Vi jobbet gjennom spørsmålene vi hadde på blokk. Noen forkastet vi, som spørsmål om hvordan man stilte seg til KrFs veivalg høsten før. Det blir utdatert, fant vi ut.

Langt verre var det å forkaste spørsmål om aktiv dødshjelp. Det hadde vært et aktuelt tema en stund og vi regner med at det vil være debatter om det i årene som kommer. På forhånd hadde vi hentet inn en rekke eksisterende undersøkelser om holdninger til aktiv dødshjelp og opprettet kontakt med fagpersoner på området. Men vi så en stor utfordring med temaet: Hvordan skille mellom aktiv dødshjelp, assistert selvmord og faktisk også avgrensning av behandling. Det er begrenset hvor mye forklaringer man kan legge inn i en slik spørreundersøkelse som handler om mange tema, og vi konstaterte at det er mye begrepsforvirring. Det kan derfor være vanskelig å vite hva vi faktisk får svar på. Vi valgte derfor å legge dette bort.

På tema hvor det var gjort undersøkelser tidligere, var vi nøye med å velge nøyaktig den samme spørsmålsstillingen og de samme svaralternativene som i undersøkelsene. Dette gav oss mulighet til å sammenligne våre resultater med normalbefolkningen, samt se utvikling og endring over tid.

Dette gjaldt blant annet spørsmål om lesing i Bibelen, om man ville deltatt i Pride-parade, om det er greit at en muslim blir statsminister i Norge, om innvandring, abort og tillit til journalister og politikere.

Vi hadde først tenkt å sende ut spørreskjemaet i begynnelsen av september. Men 9. september var det kommune- og fylkestingsvalg. Vi bestemte oss for å vente til etter valget, for å få helt ferske tall.

Møtet med Sujo ble et viktig verksted for å rydde i spørsmål, planlegge journalistikken og hvordan den skulle presenteres. Det følte som vi løftet blikket fra det vi holdt på med her og nå til å feste det på journalistikken og publisering, noe som oppleves avgjørende når man har et langdistanseløp.

Dette ble grunnlaget for fem intense uker med jobbing frem mot sommeren. Da vi gikk til sommerferie i slutten av juni, hadde vi et nesten ferdig utkast til spørreskjema, vi hadde introduksjonsbrev til lederne i kirkesamfunn hvor de anmoder sine pastorer og prester og kirkeaktive om å delta i undersøkelsen. Fra de aller fleste hadde vi allerede positive signaler om at de var interesserte.

Råd og innspill utenfra

Vi ønsket et fagkompetent og uavhengig stemme utenfor kirkesamfunnene som vi kunne hente råd og få innspill hos med tanke på både utvalg og hvilke spørsmål vi skulle stille. Vi

henvendte oss til NLA Høgskolen, som har sin hovedbase i Bergen. Der stilte førstelektor i teologi, religion og filosofi Rune Øystese opp og inngikk som en del av et rådgivende team. Han spilte en viktig rolle på oppstartsverkstedet og på et møte 20. juni hvor vi hadde en hovedgjennomgang av spørsmålsstillingene. Han har omfattende bakgrunnskunnskap om hvilke undersøkelser som er gjort og kjenner aktuelle problemstillinger i Kristen-Norge godt.

Åpenhet som grep

Ofte når man driver med undersøkende journalistikk, kan man ha en tendens til å holde det på “need to know”-nivå. Journalister kan lukke døren bak seg og grave med lite innsyn fra reportasjeleder og redaktører. Kollegaer er ofte lite informert. Og utenfor redaksjonen deler snakkes prosjektet lite og ingenting om. Det er ofte gode grunner til dette når det er kilder som kan blåses, spor som kan ødelegges, hvis opplysninger blir kjent.

Vi valgte tidlig å gå i helt motsatt retning. Men vår vurdering var som følger: Åpenhet skaper tillit og eierskap. Noe man er med på. Det kan gi viktig korreksjoner og føre til gode tips videre.

Når vi var i gang med prosjektet, var vi ikke redd for at noen andre ville stjele konseptet og publisere før oss.

Vi var heller ikke bekymret for at kilder skulle lukke seg, spor skulle forsvinne eller noen skulle få munnkurv, slik vi ofte frykter i undersøkende saker.

I samtaler med kirkesamfunn og med vanlige folk fortalte vi hva vi holdt på med. Vi opplevde stor og genuin interesse for det vi ønsket å finne ut av..

Vi ville gjerne at det skal bli en snakkis og noe som man ville være med på. I det spørreundersøkelsene ble sendt ut i september, skrev vi sak om det i Dagen og Astrid og Sindre stilte til intervju i Verdibørsen på NRK P2 for å fortelle om prosjektet. Etterpå ble vi kontaktet av flere som gjerne ville være med å svare, men ikke hadde fått tilsendt spørreskjema. Vi måtte selvsagt høflig takke nei til dem, for vi kunne ikke endre på utvalget vi allerede hadde gjort, for det var viktig å sikre at utvalget var representativt.

Internt i redaksjonen forsøkte vi også å være så åpne som mulig. Vi sendte ut mailer, holdt allmøter, bad alle teste spørreundersøkelsen og ta tiden på hvor lang tid de brukte og gi oss tilbakemelding hvis de reagerte på noe. Det viste seg at et spørsmål var egnet til å misforstå, et annet var det vanskelig å forstå svaralternativene. Da spørreundersøkelsen gikk ut, sendte vi løpende ut oppdateringer med hvor mange svar som var kommet inn. Dagen etter vi lukket undersøkelsen, inviterte vi til allmøte for å fortelle de om de første resultatene.

Tillit som metode

Tillit var viktig gjennom hele prosessen. Det hjalp oss å få så gode anslag som mulig over hvor mange som går jevnlig til gudstjeneste eller møter i en menighet. For å få til dette, var vi avhengig av organisasjonene og kirkesamfunnenes hjelp. Vi opplevde at åpenhet og vårt samarbeid med Fritt Ord og Senter for undersøkende journalistikk var tillitsskapende.

Det var også svært viktig at vi var nøye med anonymiseringen av respondentene slik at ingen skulle oppleve at deres menigheter eller medlemmer ble gjenkjent.

Vi opplever ikke at tilliten går ut over redaksjonens uavhengighet. Alle valg ble tatt av redaksjonen uten føringer fra samarbeidspartnere.

Et puslespill med frikirker og bedehus

Å kartlegge hvor mange som går jevnlig i kirke og menighet, viste seg å være et skikkelig puslespill. Det er et brokete landskap vi beveget oss inn i: Den norske kirke er folkekirke, men rundt dem er flere lutherske organisasjoner og kirkesamfunn som i praksis fungerer som menigheter. De ble startet som misjonsorganisasjoner på 1800-tallet, organiserte foreninger, holdt basarer og sendte ut misjonærer og drev misjon i Norge. De siste 20 årene har store deler av disse blitt omdannet til kirkesamfunnslignende organisasjoner med menigheter, som ofte blir kalt forsamlinger.

Både Norsk Luthersk Misjonssamband (NLM) og Indremisjonsforbundet (ImF) har også opprettet egne trossamfunn, men det små størrelser. Det er grunn til å tro at majoriteten av deres menighetsaktive fremdeles er medlemmer i Den norske kirke, selv om de sjelden er innom der. Særlig Misjonssambandet har etablerte forsamlinger som Salem i Bergen, Misjonssalen i Stavanger, Ålesund og Oslo og Misjonshuset i Kristiansand, i tillegg til at de er en stor skoleeier.

Indremisjonsforbundet har en rekke forsamlinger på Vestlandet og Sørlandet, blant annet i Sandnes, Bergen, Sogndal, på Frekhaug og på Flekkerøya. Bare på Sørlandet har de 34 bedehus og forsamlinger.

Normisjon har ikke etablert eget trossamfunn, men har en rekke menigheter og forsamlinger, som IMI-kirken i Stavanger, Norkirken i blant annet Bergen og Grimstad og Storsalen i Oslo.

Verken Misjonssambandet, Indremisjonsforbundet eller Normisjon fører statistikk og rapporterer til et sentrallidd hvor mange som går på møtene deres. Men de fleste forsamlingene vet hvor mange som pleier å delta på møtene. For å unngå dobbelttelling måtte vi skille mellom antall som har tilknytning til organisasjonen og antall som har primærtilknytning til organisasjonen. Normisjon regner for eksempel med et nedslagsfelt på ca 50.000 personer, men ca 10.000 med primærtilknytning til organisasjonen. Samme problematikk gjelder flere av de andre misjonsorganisasjonene.

Vi var derfor avhengig av gode anslag fra sentralt plasserte ledere i organisasjonene som kunne være med å ha en nøktern gjennomgang av anslag over menighetsaktive hos dem. Hos frikirkene er det noe enklere. De aller fleste av dem, med unntak av De Frie Evangeliske Forsamlinger, har medlemslister. Men også her er det utfordrende å kartlegge hvor mange som faktisk går jevnlig i kirken i dag. Frikirkene har også over hundre års historie, og mange av dagens medlemmer er andre og tredje generasjons medlemmer uten at de faktisk er engasjerte. På den andre siden kan man se at noen av menighetene samler mange unge til gudstjenester. Særlig gjelder det i Pinsebevegelsen, hvor nettverket Hillsong og Salt-menighetene i og rundt Bergen har blitt store samlingssteder for studenter og folk i 20-åra.

Samtidig hadde vi den største aktøren, Den norske kirke, som har en enorm tyngde ikke minst gjennom sin landsomfattende tilstedeværelse. På små og store steder over hele landet blir det

hver søndag holdt gudstjeneste. Men hit kommer også mange som sjelden går i kirken ellers. I 2018 var det over 28.000 døpte i Den norske kirke. Mange av dem er døpte i gudstjenestene på søndagene, og i benkene sitter dåpsfølger på kanskje 10, 20 eller 30 personer som går inn i statistikken for gudstjenestedeltakere. Hvordan skal vi klare å finne et reelt anslag på antall faste gudstjenestedeltakere?

Dette var vår første kontakt med organisasjonene og kirkesamfunnene i dette prosjektet. Sindre Olafsrud tok ansvar for å kontakte organisasjoner og frikirker, mens Astrid tok ansvar for Den norske kirke. Hele tiden var det viktig for oss å være åpen, fortelle om prosjektet, hva vi ville bruke informasjonen til og hvor viktig det var å få riktig anslag over faste kirkegjengere. Vi fortalte også at neste skritt ville være å få tilgang til et så representativt utvalg som mulig for å sende ut spørreskjema.

I organisasjonene og frikirkene kontaktet vi først de vi kjente best. Noen var lett å få tak i, stilte opp til utfyllende samtaler og vurderinger. Andre viste seg vanskeligere å komme i kontakt med og var mer avventende. Opplysninger om hvor mange som er med i forskjellige kirker oppleves sensitivt av noen, særlig hvis andelen kirkegjengere er på vei nedover.

De siste 25 årene har såkalt kirkeplanting vært en strategi som nesten alle kirkesamfunn har omfavnet, om enn i ulik grad. Det var til hjelp for oss, for i deres planer er statistikk og tall et redskap for å analysere hvor mange menigheter som finnes og hvor mange som er kirkeaktive i de forskjellige kirkesamfunnene. Derfor har det blitt mer akseptert å bruke statistikk og tall. I 2010 gjorde kirkeplantingsnettverket som da het Dawn en kartlegging av antall kirkeaktive i Norge, etter innsamling av tall fra ledere og anslag. De anslo at det var mellom 210.000 og 220.000 kirkeaktive i 2009, noe de anslår er en liten nedgang fra deres forrige undersøkelse i 2005.² De brukte i hovedsak samme definisjon som oss på kirkeaktive: de som går til gudstjeneste en gang i måneden eller oftere.

Men Dawns undersøkelser favnet om flere grupper enn vår ved at de også har med migrantmenigheter og tradisjonelle kirker (katolske og ortodokse) samt en del mindre nettverk av selvstendige menigheter.

I hovedsak ble forespørslene våre tatt godt imot. Vi la vekt på å bruke god tid og forklare nøye hva prosjektet handler om og hva vi ba om hjelp til.

Samtidig som vi hadde dialog med frikirkene og organisasjonene om antall kirkeaktive, gjorde vi også en vurdering av hvilke menigheter vi skulle sende undersøkelsen til for å få mest mulig representative svar. Innad i de fleste kirkesamfunn og organisasjoner er det en rekke ulike retninger, noen er konservative, andre er liberale, noen har mange unge folk, andre tiltrekker seg stort sett pensjonister. Vi ønsket så langt som mulig å speile bredden internt i hvert kirkesamfunn.

På grunn av Nordic Navigation og Dagens kunnskap om de ulike kirkesamfunnene og organisasjonene, opplevde vi det som nyttige og åpne samtaler hvor vi etter flere kontakter sammen pekte ut hvilke menigheter som ville gi et godt bilde.

2

<https://sendtnorge.no/wp-content/uploads/2011/05/DAWN-unders%C3%B8kelse-2010-Vokser-kirken-i-Norge.pdf>

Giganten Den norske kirke

For Den norske kirke måtte vi velge en annen vei: Vi hadde tall på hvor mange som går i kirken, men visste ikke hvor mange vi skulle trekke fra for å finne de faste kirkegjengerne. Igjen var kombinasjonen av tilgjengelig statistikk og samtaler med sentralt plasserte og informerte kilder vår metode. Vi stilte prester åpne spørsmål om hvor vi ba om deres anslag. Det er store geografiske forskjeller, så vi la vekt på å snakke med prester og fagpersoner i den kirkelige ledelsen som kjenner kirkelandskapet godt.

Anslag vi fikk fra en prest, testet vi på andre, og slik jobbet vi oss fremover. Vi stod igjen med et velbegrunnet anslag om at 65 prosent av gudstjenestedeltagerne går til gudstjeneste månedlig eller oftere. Det betyr at vi anslår at det er rundt 82.000 gudstjenesteaktive i Den norske kirke.

Men hvordan skulle vi velge respondenter fra Den norske kirke? Igjen var det samtaler med folk som kjenner kirken godt vi fant løsningen: Vi kunne spørre medlemmer i menighetsrådene. På landsbasis vil det være så nært en representativ gruppe som det vil være mulig å komme, ifølge noen av våre kilder.

Det var viktig for oss å ha respondenter fra flere menigheter i alle landets elleve bispedømmer. Innad i hvert bispedømme er det store forskjeller fra høykirkelige til lavkirkelige, fra menigheter hvor det er få faste i kirken til store, nye menigheter i urbane strøk. Den kunnskapen vil bispedømmekontorene sitte på, men hvordan sikre at vi fikk alle med? Vi var avhengig av velvilje for å få kildene til å hjelpe oss.

Også her ble personlige samtaler viktig. Astrid har jobbet journalistisk med Den norske kirke i over 20 år og har inngående kjennskap til struktur og en del personer. En ting var klart for oss: Vi måtte få toppledelsen i Den norske kirke til å anbefale alle bispedømmeråd om å samarbeide med oss siden de er hierarkisk oppbygd og har et profesjonelt byråkrati.

Ingenting er bedre enn en prat ansikt til ansikt når rammebetingelsene er gode. Så vi valgte å ta en prat på kirkeskipet som lå ankret opp i Arendal under Arendalsuka. Astrid skulle uansett sørover for å dekke uka og satte av god tid til å snakke med ledelsen i Den norske kirke, som er godt representert på kirkeskipet. Der fikk Astrid presentert prosjektet, hvordan vi jobbet og hva vi ønsket å kartlegge for kommunikasjonsdirektør Ingeborg Dybvig.

Kirken holdt selv på med en stor undersøkelse blant sine 3,7 millioner medlemmer, men var imøtekommende for å bidra til Dagens kartlegging.

Etter Arendalsuka ble det sendt ut brev til alle landets 11 bispedømmer fra kirkerådsdirektøren med anmodning om å bistå i Dagens prosjekt. Vi kunne dermed ta kontakt med bispedømmekontorene, få hjelp til å plukke ut menigheter vi skulle kontakte og deretter kontakte hver enkelt av dem. Vi kontaktet dem, de gav oss navn og e-postlister til medlemmer i menighetsrådene - og vi kunne sende ut undersøkelsen.

Alkohol, innvandring og klima - hva skal vi spørre om?

Mens vi jobbet med innsamling av tall og åpning av kirkesamfunn, jobbet vi i et parallelt spor iherdig med å utvikle spørsmålene til spørreskjemaet. Når vi først fikk en unik mulighet til å stille denne gruppen spørsmål de kunne svare på anonymt, hva var det da vi ville vite?

Raskt delte vi inn i tre kategorier, for det var viktig for oss å ha en bredde i spørsmålene: Spørsmål om praktisering av troen, om samfunnet og i skjæringspunktet mellom kirke og samfunn.

For oss var det viktig å ha med spørsmål om praktisering av troen, som vi internt merket som "K" for kirkelige spørsmål. Særlig i frikirker og organisasjoner har det tradisjonelt vært viktig at man leser i Bibelen og ber, og vi ville vite hvor utbredt det faktisk er ennå. I tillegg visste vi at det ville være viktige spørsmål for menighetsledere og ville øke deres motivasjon for å åpne deres menigheter for undersøkelsen.

Spørsmål om hvordan man ser på aktuelle samfunnsspørsmål var en vesentlig del av motivasjonen for å sette i gang undersøkelsen. På slutten av syttitallet samlet kampen mot abortloven mange kristne, men hvordan er det nå?

Debatten om ekteskap for homofile har splittet kirker siden midten på nittitallet, og Bernt Aardal og Johannes Berghs valgundersøkelser viser at nordmenns holdninger har endret seg rekordraskt i dette spørsmålet. Det var gått nesten tre år siden Kirkemøtet i Den norske kirke vedtok at likekjønnede par skulle kunne gifte seg i kirken, men ingen visste hvordan holdningene egentlig var i blant dem som går jevnlig i kirken. Ingen andre kirkesamfunn hadde på dette tidspunktet åpnet for likekjønnet vigsel, og hos noen av dem er det en tydelig kampsak at ekteskapet er mellom mann og kvinne. Men hva mener grasrotfolket hos dem? Ikke minst var vi spent på om det ville være aldersforskjeller.

Vi identifiserte en del spørsmål som er aktuelle og hvilke tema som vil være viktige i årene fremover. Da noterte vi oss blant annet klima, innvandring og tillit til samfunnsinstitusjoner.

En del spørsmål ligger i skjæringsfeltet mellom kirke og samfunn, der vi tar med et kristelig språk i aktuelle samfunnsspørsmål. På klima spurte vi om det er synd å forurense, for å se om det er en religiøs motivasjon bak holdningen til klimaspørsmålet. På spørsmål om holdning til Israel og Palestina, spurte vi først hvem av partene man har mest sympati med. Deretter hva man begrunner sympatien med, og der svaralternativene blant annet er Bibelen, menneskerettighetene eller sikkerhetspolitikk.

Men hele tiden hadde vi en utfordring: hvordan kunne vi vite om et tall er høyt eller lavt? Hvis 50 prosent av kirkegjengerne drikker alkohol og 60 prosent bekymrer seg for klimaendringene, er det mye eller lite?

Vi trengte et nullpunkt eller et tall vi kunne sammenligne oss med. Hvis ikke, ville spørsmålene være mindre interessante å stille.

Derfor var en viktig del av innsamlingsarbeidet å finne eldre tall fra Kristen-Norge og nye tall fra normalbefolkningen i Norge som vi kunne sammenligne med. Det første viste seg å være vanskelig, det andre langt enklere.

For når man gjør en unik kartlegging i en gitt befolkningsgruppe, ligger det i sakens natur at det finnes lite data å sammenligne med. Men vi leste eldre rapporter, søkte i Retriever på forskning på religiøse miljøer i Norge fra KIFO, Institutt for kirke-, religion- og livssynsforskning og fikk noe å jobbe med. Astrid snakket med en erfaren journalistkollega som kunne fortelle at han på åttitallet hadde vært med å lage boken “kristen livsstil i dagens Norge” som blant annet hadde undersøkt forholdet til alkohol den gangen. Han sendte mail kort tid etterpå:

“Da har jeg vært en tur i kjelleren og funnet «Livsstilsboka - om kristen livsstil i dagens Norge», utgitt i 1986. (...) Det kan nok være noen interessante utviklingstrekk og paralleller til undersøkelsen dere nå får foretatt. Kan jeg levere boka på Dagens Oslo-kontor eller sende den til deg?”

Dagen etter leverte han boka i redaksjonen.

Til slutt hadde vi ti temaer vi stilte spørsmål om. Vi stilte flere spørsmål i hver kategori: praktisering av troen, seksualitet, innvandring, partivalg, abort, pornografi, nyhetsmedier og samfunn, klima, Midtøsten og alkohol. I tillegg stilte vi åtte demografiske spørsmål. Og vi stilte spørsmål om hvor ofte de gikk på gudstjeneste eller kristent møte. De som svarte sjeldnere enn 10-12 ganger i året, falt utenfor vår gruppe og ble ikke regnet med i svarene.

Vi tok kontakt med forskere i SSB, i Norsk medborgerpanel, HL-senteret og andre institusjoner for å få kunnskap om tidligere undersøkelser og finne tall vi kunne bruke som sammenligningsgrunnlag for våre tall.

Kildearbeid

Allerede før vi fikk svarene fra undersøkelsen, begynte vi kildearbeidet. Dette var et bevisst valg så kildene ikke skulle føle at de måtte «passe inn» i en bestemt sak, men kunne snakke fritt om det de var opptatt av. Vi ønsket å komme i kontakt med ekte mennesker på grasrota som kunne sette ansikt på resultatene vi kom til å få. Derfor hadde vi inkludert et litt annerledes spørsmål helt til slutt i undersøkelsen. Der sto det: «Ønsker du å bli intervjuet av Dagen i forbindelse med et eller flere av temaene i denne undersøkelsen? Legg igjen navn, e-post og telefonnummer».

Vi opplyste om at de ville bli kontaktet av en journalist for en bakgrunnssamtale om hva som kunne være aktuelt for dem å stille opp på. Omkring 100 personer la igjen sin e-post, navn eller nummer, noe som var helt fantastisk og over all forventning. På grunn av personvern kunne vi ikke vite hva hver enkelt hadde svart, men det gav oss tilgang til unike kilder på grasrota vi ellers ikke hadde fått tak i.

Gjennom flere dager i oktober ringte vi over 60 personer fra listen. Johanna Magdalena introduserte seg som journalist, spurte om de husket å ha tatt en undersøkelse om Kristen-Norge og forklarte at vi tok kontakt med dem som hadde lagt igjen navn og

kontaktinformasjon. Videre sa hun at vi ønsket å høre mer om hva som var viktig for dem, hvilke temaer de var mest opptatt av og hva de syntes om spørsmålene. I et regneark i Google docs sorterte vi kildene etter navn, alder, yrke, menighet, by, e-post, mobil, dato for kontakt, ønsket felt fra undersøkelsen for eksempel «abort» eller «klimatema» og om de kunne kontaktes igjen.

De fleste var svært åpne i bakgrunnsamtalene og delte mye fra sitt eget liv, samt sine meninger om de ulike temaene for undersøkelsen. Et eksempel var en kilde som fortalte hvor vanskelig det var når noen av barna valgte samboerskap og andre ikke. Disse samtalene gav oss en pekepinn for hvem som kunne passe til hvilket tema da vi fikk resultatene fra kartleggingen tilbake. Å bygge opp kildelisten tok tid, men gav oss et unikt kildenettverk fra hele landet og fra alle mulige menigheter. Gjennom listen fikk vi også tak i flere kvinnelige kilder, noe som alltid er en utfordring for pressen. I media, også i Dagen, er menn ofte overrepresentert, så dette er noe vi jobbet bevisst for å få til.

Kilden var uerfarne, og flere hadde aldri snakket med en journalist før. Å kontakte dem i en bakgrunnsamtale og senere for et eventuelt intervju gjorde at tilliten økte. Vi gav alle som sto frem i de ulike saker mulighet til å lese hele saken på forhånd. Dette gjorde kildene tryggere, spesielt da de sto frem offentlig med meninger og uttalelser som de vanligvis holdt for seg selv.

Underveis i arbeidet med de ulike sakene opplevde vi at flere kilder trakk seg. De var redde av ulike grunner. Noen fryktet hets fra offentligheten, andre problemer internt i familien. Dette gjaldt spesielt tema «alkohol» og «politikk», noe som overrasket oss. Vi slet med å få kilder fra frikirkene og lavkirkelig miljø til å stille opp da de ikke ønsket at andre i menigheten skulle vite at de drakk alkohol.

Den andre saken gjaldt at et stort flertall i Misjonssambandet stemte på Kristelig Folkeparti (KrF). Her ville ingen stille opp i saken, heller ikke noen fra kildelisten. Vi fant til slutt en kilde på grunn av en podcast-turne to kolleger hadde vært på tidligere det året til deres forsamling. Disse kildene stilte trolig bare opp på grunn av det møte de hadde hatt med dem tidligere og tilliten som var blitt bygget opp som et resultat av det.

Sakene blir til

Fra november mottok vi jevnlig analyser på ett og ett tema. Da hadde vi digitalt møte med Sindre Olafsrud som presenterte funnene på hvert spørsmål på overordnet plan, men også fordelt på de mest utslagsgivende parametrene, som kirkesamfunn, alder, utdanning og hvor man bor.

På møtet deltok alltid reportasjeleder og journalist, og de varte ofte et par timer. Da resonnerte vi oss frem til hva som kunne være aktuelle vinklinger, hvor mange saker vi skulle lage, og hvor det var aktuelt å reise for å møte folk. Vi sjekket i kildelisten om vi hadde aktuelle kilder vi kunne kontakte.

Planene ble ført inn i Google Docs, slik at deskere og nettredaksjonen kunne planlegge.

Det var viktig for oss at det første sakskomplekset skulle bli en snakkis og skape en wow-effekt. Samtidig hadde vi ikke lyst å begynne med en av de store stridssakene i Kristen-Norge, som homofilidebatten. Vi syntes det var en fin gest at det første sakskomplekset også handlet om noe som menighetsaktive selv ville synes var viktig. Derfor bestemte vi oss for at den første saken skulle handle om hvor mange som opplever det vanskelig å være kristen i Norge.

Første sak ble publisert onsdag 27. november på nett og dagen etter i papiravisen. Førstesiden i papiravisen gjenta sitater fra friteksten som respondene hadde svart: “Vi blir sett på som dumme og utdaterte”. “Blir satt i bås”. Inne i avisen hadde vi intervju med en 32 år gammel småbarnsmor, faktabokser, statistikker og ekspertkilder. Vi hadde med en motstemme, NRK-journalisten som advarer kristne mot å sutre over trange kår for troen.

Vi publiserte også saken om hvordan vi har kartlagt Kristen-Norge. Alt var innrammet av nye vignetter og ny layout som papirdesken hadde laget.

Reaksjonene uteble ikke. Her&Nå på NRK laget langt innslag og intervjuet Astrid. Det gjorde også NRK Hordaland. Samtalene gikk i menighetsmiljø og i sosiale medier: Er det vanskelig å være kristen? Sier du at du er kristen på jobb?

Vi opplevde at vi hadde truffet en nerve og satt lys på et tema som var lite omtalt.

Vi hadde planlagt publisering av nytt tema annenhver uke, men det viste seg snart å være altfor optimistisk. Egentlig skulle vi ha alkoholsaker i julebordsesongen, men vi måtte utsette det siden vi ikke fikk tak i kilder fra bedehusmiljø eller frikirker som ville fortelle at de tar seg et glass.

Da alkohol-saken ble publisert senere i januar, var det med en kilde fra urbant frikirkemiljø som delte sine refleksjoner og stilte opp med vinglasset. Da fikk vi også bruk for informasjon vi fant i boken fra 80-tallet som vi hadde fått levert på kontoret: I ingressen kunne vi fastslå at andelen kristne som ikke drikker alkohol trolig er halvert siden 80-tallet.

Første nyhetsdag etter nyttår er ofte nyhetsfattig. Da publiserte vi saken om hvilke parti kirkeaktive stemmer på. Da vi fikk presentert tallene, var det mest iøynefallende at KrF har rent flertall. Men vi undersøkte tallene nøye, og så noe overraskende: Bare 2,7 prosent av kirkeaktive oppga at det stemte Frp ved sist stortingsvalg. Vi sjekket valgresultatet: Nasjonalt hadde de fått 13 prosents oppslutning ved valget.

Frp hadde siden midten av 2000-tallet fridd aktivt til Kristen-Norge. Ved valget i 2017 hadde Sylvi Listhaug hatt turné til en rekke menigheter, og det vakte både begeistring og irritasjon at hun bar et kors synlig rundt halsen.. Det hadde etablert seg en forståelse i mange menighetsmiljø at det var mange som stemmer Frp.

Kunne tallet vårt være feil?

Flere av oss begynte å stille folk i forskjellige menighetsmiljø på ulike steder i landet spørsmålet: Hvor mange tror du stemmer Frp? Mange svarte mellom 20 og 30 prosent. De mest nøkterne gikk ned til sju prosent.

Så stilte vi oppfølgingsspørsmål: Hvor mange kjenner du som stemmer Frp? Nesten ingen kjente noen. Men enkelte kjente noen som hadde uttalt seg i en retning som kunne tyde på det, eller kjente noen som iallefall hadde gjort det på 2000-tallet. Det fikk oss til å konkludere med to ting: Tallet er oppsiktsvekkende. Og vi har grunn til å tro at det er riktig.

Vi tok kontakt med TV2 Nyhetene som laget stor sak om funnene. Hos oss ble det en godt lest sak.

Så prioriterte vi KrF-vinklingen til neste dag der vi laget sak på at KrF har over 80 prosents oppslutning i Misjonssambandet. Vi hadde funnet KrFs fremste og tyngste menighetsbastion.

Etiske utfordringer

- Respondentene skal kjenne seg trygge på at de ikke skal bli identifisert, verken av lesere, andre i kirkesamfunnet eller av sin egen pastor. Vi kan derfor ikke gi for finmaskede opplysninger om dem, som for eksempel å oppgi hvor mange kvinner i aldersgruppen 18-24 i Misjonskirken på Sørlandet som stemmer Ap. Det ville kunne identifisere respondenter.
- Det var viktig for oss å kunne bruke den enkle formuleringen “kirkeaktive nordmenn mener at...” Det betydde at vi måtte ha et solid statistisk grunnlag. Metoden vår er ikke vanntett. Dette drøftet vi med mange aktører, og svaret var at vi kunne bruke formuleringen så lenge vi var åpen om metodevalgene. Derfor laget vi saken [“Slik har vi kartlagt Kristen-Norge”](#) der vi fortalte om metodeutviklingen. Den ble publisert sammen med de første sakene og har gått igjen som lenke i de aller fleste sakene.

Det viste seg at lesere var enda mer interessert i tall og metode enn vi hadde regnet med. Ikke minst ville de vite hvor mange vi regnet som kirkeaktive i hvert kirkesamfunn og organisasjon og hvor mange som hadde svart. Vi svarte med å publisere en tabell som viste dette, samt vekten vi hadde gjort i undersøkelsen:

Totalt antall respondenter i undersøkelsen

Antall respondenter fordelt på trossamfunn.

Kirkesamfunn	Antall gudstjenesteaktive	Andel respondenter	Antall respondenter (vektet)	Antall respondenter (reelt)
DnK	82 657	51,13 %	818	506
Pinsebevegelsen	20 000	12,37 %	198	139
Normisjon	10 000	6,19 %	99	142
Frikirken	8 300	5,13 %	82	87
NLM	17 000	10,52 %	168	159
Misjonskirken	9 000	5,57 %	89	231
Baptistsamfunnet	5 000	3,09 %	49	31
Metodistkirken	5 000	3,09 %	49	52
Indremisjonsforbundet (IMF)	2 000	1,24 %	20	88
Frie Evangeliske forsamlinger	1 500	0,93 %	15	36
DELK	1 200	0,74 %	12	97
Annet				32
SUM	161 657	100,00 %	1 600	1 600

Tabell: Håvard Lied • Kilde: Dagen og Nordic Navigation • Last ned data • Created with Datawrapper

- Det var viktig for oss å ha forskjellige perspektiv på sakene og intervjuet en stor bredde i Kristen-Norge. Vi laget flere saker på mange av funnene, slik at ulike perspektiver kunne komme frem, i tråd med Vær varsom-plakatens bestemmelse 3.2 om kildebredde. Derfor intervjuet vi han som advarer mot at kristne sutrer samtidig som vi fortalte nyheten om at mange føler det er vanskelig å være kristne. Men vi tok også saken et skritt videre og snakket med hodejegeren som blir kontaktet av kristne unge som vil skjule et år på bibelskolen fra CV-en sin.

Dette viste undersøkelsen

Vi har publisert over 50 saker fordelt på ti ulike tema. Vi var overrasket over en rekke av funnene, og opplevde at de kastet et nytt lys over kirkeaktive:

- Mer enn hver fjerde (28 prosent) er helt eller delvis enig i påstanden om at det er vanskelig å være kristen i Norge. «Jeg tror folk er redd du skal være innpåsliten, dømmende eller forsøke å overbevise dem om et eller annet», sa småbarnsmor og antropolog Ingeborg Marie Ekenes (32) fra Oslo da vi intervjuet henne.
- Det har vært en forestilling om at Frp står sterkt i kristne miljø. Vår kartlegging avdekket en helt annen virkelighet: Frp er nesten utradert med 2,7 prosents oppslutning ved stortingsvalget i 2017. «Frp har overvurdert sin appell til kristne», sa valgforsker Bernt Aardal.
- KrF har rent flertall i Kristen-Norge med 52 prosents oppslutning, selv etter det omstridte retningsvalget. I Misjonssambandet har KrF over 80 prosents oppslutning. «Vi vil bevare de kristne verdiene», sa tre småbarnsmødre fra Misjonssambandet som Dagen møtte på Klepp på Jæren.
- Mens bare 10,1 prosent av nordmenn generelt er veldig bekymret for klimaendringene, er dobbelt så mange kirkegjengere (22 prosent) veldig bekymret. Vi dro til Lofoten og møtte menighetspedagog Julie Steinsvik. «Jeg tror at denne bekymringen skaper en bevissthet og en vilje til å være med å forandre», sa hun.
- Det er enorme forskjeller mellom kirkesamfunn: Bare 5 prosent av pinsevenner er veldig bekymret for klimaendringene mot 33 prosent i Den norske kirke. Vi møtte også pinsevenner i Lofoten. «Personlig tar jeg klimaendringene med stor ro», sa pinsevennen Johannes Olufsen (24). «For min del vet jeg at Gud har kontroll», sa han.
- Mens kirkene stod samlet mot abortloven da den ble innført på 70-tallet, er det i dag 32 prosent som støtter abortloven. Det er likevel markant lavere enn befolkningen forøvrig, der 75 prosent støtter selvbestemt abort.
- 57 prosent er helt eller delvis uenig i at homofile og lesbiske bør få gifte seg i kirken. Men det er bare i Den norske kirke at det er flertall for kirkelige vigsel av likekjønna par. I alle andre kirkesamfunn er et flertall mot.
- 82 prosent av de som var gift hadde ikke bodd sammen før de giftet seg. I samfunnet forøvrig var det bare 10 prosent av de som giftet seg mellom 1970 og 2002 som ikke hadde vært samboere først.

- Vi hadde trodd at det skulle være store geografiske forskjeller og kanskje en del aldersforskjeller. Men i nesten alle spørsmålene var det én bakgrunnsvariabel som trumfet alle andre: hvilket kirkesamfunn man tilhører. Det er altså mer bestemmende enn om man bor på Sørlandet eller Østlandet, eller om man er 25 eller 75 år.

Spesielle erfaringer

- Å jobbe med et så stort prosjekt er krevende. Det var lett å bli veldig opptatt av antall besvarelser og være fornøyd med gode tall. Senter for undersøkende journalistikk hjalp oss å holde blikket festet fremover på journalistikken som skulle lages etter at vi fikk tallene. “Når dere får tallene, er dere bare halvveis”, minnet Kristine Holmelid ved Sujo oss stadig på.
- Vi opplevde lite motstand og stor grad av samarbeidsvilje med kirkesamfunnene. Det var noe skepsis i starten når pastorer trodde vi skulle bruke undersøkelsen på å lage journalistikk på holdninger i deres menighet. Når vi fikk uttrykt tydelig at svarene fra deres menighet ville bli brukt til å belyse kirkesamfunnets og Kristen-Norges standpunkt på overordnet nivå, var det stor grad av interesse og velvilje. Dette var informasjon de også var interessert i. Kanskje er vi for tilbakeholdne med å inngå slike samarbeid og tenker for ofte at kilder ikke ønsker å bidra?
- Et slikt prosjekt krever så mye krefter av hele redaksjonen, at det er viktig at alle er informert og kan komme med innspill underveis. Det tar lenger tid og kan føles unødvendig der og da, men gjør prosjektet bedre og gir større eierskap i redaksjonen.
- Det er svært nyttig å ha ekstern bistand til reportasjeledelse, som kan bidra til struktur og utenfrablikk og hjelpe oss til å stå løpet ut.
- Store redaksjoner er interessert i samarbeid når man har god dialog tidlig og man forteller åpent om hvordan man har jobbet.

Konsekvenser

- Vi har fått ny og samlet fakta om kirkeaktive i Kristen-Norge som forandrer vurderingene og analysene av denne gruppen.
- Det er slutt på stadige omtaler av at mange kristne stemmer Frp.
- Det er en sterkere bevissthet om at klimasaken har slått sterkt rot i Kristen-Norge, mer enn i befolkningen forøvrig.
- En minoritet som ikke har så sterk stemme har kommet tydeligere frem i offentligheten.
- Vi ser tendensen til en tredeling internt i Kristen-Norge. En gruppe er Den norske kirke og Metodistkirken som i mange saker har svært sammenfallende holdninger. På motsatt side kan man plassere Misjonssambandet og Pinsebevegelsen i samme gruppe. I midten er alle de andre kirkesamfunnene og organisasjonene. Denne måten har det ikke vært naturlig å dele inn Kristen-Norge på tidligere.
- En rekke forskere og studenter på master og doktorgradsnivå har kontaktet oss fordi de er interesserte i å forske videre på funnene i undersøkelsen.

- En veldig konkret konsekvens så vi i Baptistsamfunnet. Da lederne der leste at deres medlemmer var nest dårligst blant kirkesamfunnene på å lese i Bibelen, satte en baptistmenighet i gang aksjon for å få sine medlemmer til å lese daglig i Bibelen.

Omtale i andre medier

Senter for undersøkende journalistikk oppfordret oss til å inngå samarbeid med store medier, for de mente at funnene ville være av betydning langt utover Dagens lesere.

Vi inngikk tidlig et samarbeid med NRK Verdibørsen, der de skulle få tidlig adgang til våre resultater og få mulighet til å lage egne reportasjer på dem.

Vi var tidlig i kontakt med TV2 Nyhetene, som laget stor sak på at Frps kristenfrieri hadde floppet.

Men vi opplevde også at andre medier tok sakene og resultatene uten at vi hadde solgt dem inn. I sommer gjorde Søndagsrevyen en stor reportasje på at det er få kirkeaktive som er samboere før de gifter seg - stikk i strid med den nasjonale trenden.

Men også Aftenposten, P4, Dagbladet, Stavanger Aftenblad, Fædrelandsvennen, Vårt Land og andre medier har omtalt funn fra undersøkelsen.

Veien videre

Nå i 2021 har vi fremdeles et enkeltspørsmål igjen som gjelder holdning til innvandring. Det skal presenteres i løpet av januar.

Samtidig ser vi at vi sitter på viktig samtidshistorie og faktagrunnlag. Det er også svært mange funn vi ikke har mulighet til å lage saker på. De har blitt presentert over ett års tid.

Vi opplever at det er viktig å gjøre informasjonen tilgjengelig og søkbar for fremtiden. Vi er derfor i gang med et digitalt spesial-prosjekt hvor alle lesere selv kan gjøre søk i dataene. Her har vi også lagt begrensninger på søk slik at respondenter ikke kan kunne være gjenkjennbare.

Et team med Astrid, Sindre Olafsrud og Herman Frantzen på nett er i ferd med å utvikle nettsiden, som vi håper blir lansert i løpet av vinteren.

Det vil gjøre det mulig for både våre journalister, men også andre journalister, forskere, studenter og andre interesserte å finne frem fakta om kirkeaktive.

Etter nyttår har det vært en del snakk om at noen kristne i Norge har støttet Trump. Vi kan ikke gå inn i materialet vårt og se hvor mange som støttet USAs president på undersøkelsestidspunktet høsten 2019, men vi kan se hvor mange som har tiltro til politikere og hvilke nyhetsnettsteder de opplever speiler deres verdenssyn best.

På den måten har vi tro på at undersøkelsen kan bidra til at den offentlige debatten om kirkeaktive er faktabasert i flere år fremover.

Bergen, 11. januar 2021

Johanna Magdalena Husebye og Astrid Dalehaug Norheim

Vedlegg:

Sakene publisert på dagen.no og korsetsseier.no (som Dagen overtok fra 1.1.20):

- > Slik har vi kartlagt Kristen-Norge, Dagen, 27.11.2019 <https://www.dagen.no/Nyheter/2019-11-27/Slik-har-vi-kartlagt-Kristen-Norge-824730.html>

- Mener kristne har lite å klage over. 27.11.29 <https://www.dagen.no/Nyheter/2019-11-27/Mener-kristne-har-lite-%C3%A5-klage-over-824107.html>

- > Det aktive Kristen-Norge svarer, Dagen, 27.11.2019 <https://www.dagen.no/meninger/leder/2019-11-28/De-t-aktive-Kristen-Norge-svarer-824711.html>

- > Dropper å presentere seg som misjonær, Dagen, 27.11.2019 <https://www.dagen.no/Nyheter/2019-11-27/%C3%89n-av-fire-aktive-kristne-mener-det-er-vanskelig-%C3%A5-v%C3%A6re-kristen-i-Norge-822078.html>

- > - Jeg er redd for å dytte folk unna ved å si at jeg er kristen, Dagen, 28.11.2019 <https://www.dagen.no/Nyheter/2019-11-28/%E2%80%93Jeg-er-redd-for-%C3%A5-dytte-folk-unna-ved-%C3%A5-si-at-jeg-er-kristen-825099.html>

- > Hodejeger spurt om råd fra bekymrede kristne, Dagen, 28.11.2019 <https://www.dagen.no/Nyheter/2019-11-28/Bekymrede-kristne-sp%C3%B8r-hodejeger-om-CV-r%C3%A5d-825081.html>

- > Ap-politiker advarer mot å lage konflikter, Dagen, 30.11.2019 <https://www.dagen.no/Nyheter/2019-11-30/Ap-politiker-advarer-mot-%C3%A5-lage-konflikter-825579.html>

- > Kommentar: Det Kristen-Norge vi trodde vi kjente, Dagen, 30.11.2019 <https://www.dagen.no/meninger/kommentar/2019-11-30/Det-Kristen-Norge-vi-trodde-vi-kjente-825597.html>

- > Grete manglet et språk for å snakke om tro, Dagen, 12.12.2019 <https://www.dagen.no/Nyheter/2019-12-11/Grete-manglet-et-spr%C3%A5k-for-%C3%A5-snakke-om-tro-829725.html>

- > Slik snakker han med ikke-kristne om tro, Dagen, 14.12.2019 <https://www.dagen.no/Nyheter/2019-12-14/Slik-snakker-han-med-ikke-kristne-om-tro-830825.html>

- > Har som mål å åpne Bibelen hver dag, Dagen, 27.12.2019 <https://www.dagen.no/Nyheter/2019-12-27/Har-som-m%C3%A5l-%C3%A5-%C3%A5pne-Bibelen-hver-dag-835511.html>

- > Han har den vanligste jobben blant aktive kristne, Dagen, 30.12.2019 <https://www.dagen.no/Nyheter/2019-12-30/Han-har-den-vanligste-jobben-blant-aktive-kristne-833078.html>

- > Han føler seg forpliktet på Bibelen, Dagen, 01.01.2020 <https://www.dagen.no/Nyheter/2020-01-01/Forpliktet-p%C3%A5-Bibelen-833755.html>

- > Frp er nesten utradert blant aktive <https://www.dagen.no/Nyheter/politikk/2019-12-23/Frp->

- kristne, Dagen, 01.01.2020 [er-nesten-utradert-blant-aktive-kristne-834708.html](https://www.dagen.no/Nyheter/politikk/2020-01-01/%E2%80%93-Stemples-som-moralsk-underlegne-834768.html)
- > Listhaug: Vi stemples som moralsk underlegne, Dagen, 01.01.2020 [https://www.dagen.no/Nyheter/politikk/2020-01-01/%E2%80%93-Stemples-som-moralsk-underlegne-834768.html](https://www.dagen.no/Nyheter/politikk/2020-01-02/Her-er-det-nesten-bare-KrF-velgere-834699.html)
- > Her er det nesten bare KrF-velgere, Dagen, 03.01.2020 [https://www.dagen.no/Nyheter/2020-01-02/Her-er-det-nesten-bare-KrF-velgere-834699.html](https://www.dagen.no/Nyheter/2020-01-03/Derfor-forlot-han-KrF-838264.html)
- > Derfor forlot han KrF, Dagen, 04.01.2020 [https://www.dagen.no/Nyheter/2020-01-03/Derfor-forlot-han-KrF-838264.html](https://www.dagen.no/Nyheter/politikk/2020-01-07/Fors%C3%A5r-ikke-at-ikke-flere-kristne-stemmer-p%C3%A5-Ap-839764.html)
- > Martin Kolberg: Forstår ikke at ikke flere kristne stemmer på Ap, Dagen, 07.01.2020 [https://www.dagen.no/Nyheter/politikk/2020-01-07/Fors%C3%A5r-ikke-at-ikke-flere-kristne-stemmer-p%C3%A5-Ap-839764.html](https://www.dagen.no/Nyheter/2020-01-19/S%C3%A5-mange-aktive-kristne-drikker-847553.html)
- > Så mange aktive kristne drikker, Dagen, 20.01.2020 [https://www.dagen.no/Nyheter/2020-01-19/S%C3%A5-mange-aktive-kristne-drikker-847553.html](https://www.dagen.no/Nyheter/2020-01-21/Her-drikker-kristne-minst-i-Norge-844018.html)
- > Halvparten av aktive kristne sørlendinger drikker ikke, Dagen, 21.01.2020 [https://www.dagen.no/Nyheter/2020-01-21/Her-drikker-kristne-minst-i-Norge-844018.html](https://www.dagen.no/Nyheter/2020-02-02/Kristne-er-mer-bekymret-for-klimatrusselen-853792.html)
- > Tror bekymring skaper en vilje til å forandre, Dagen, 03.02.2020 [https://www.dagen.no/Nyheter/2020-02-02/Kristne-er-mer-bekymret-for-klimatrusselen-853792.html](https://www.dagen.no/Nyheter/2020-02-03/%E2%80%93-Personlig-tar-jeg-klimaendringene-med-stor-ro-854174.html)
- > - Personlig tar jeg klimaendringene med stor ro, Dagen, 04.02.2020 [https://www.dagen.no/Nyheter/2020-02-03/%E2%80%93-Personlig-tar-jeg-klimaendringene-med-stor-ro-854174.html](https://www.dagen.no/Nyheter/2020-02-06/Dette-er-en-typisk-pinsevevn-855975.html)
- > Dette er en typisk pinsevevn, Dagen, 06.02.2020 [https://www.dagen.no/Nyheter/2020-02-06/Dette-er-en-typisk-pinsevevn-855975.html](https://www.dagen.no/Nyheter/2020-02-07/%E2%80%93-Flaut-at-pinsevenner-mangler-klimaengasjement-856817.html)
- > Pinseleder: - Flaut at pinsevenner mangler klimaengasjement, Dagen, 08.02.2020 [https://www.dagen.no/Nyheter/2020-02-07/%E2%80%93-Flaut-at-pinsevenner-mangler-klimaengasjement-856817.html](https://www.dagen.no/Nyheter/2020-02-13/Stor-giverglede-blant-aktive-kristne-858595.html)
- > Stor giverglede blant aktive kristne, Dagen, 14.02.2020 [https://www.dagen.no/Nyheter/2020-02-13/Stor-giverglede-blant-aktive-kristne-858595.html](https://www.dagen.no/Nyheter/2020-02-15/Slik-taler-pastoren-f%C3%B8r-kollekten-skal-samles-inn-859035.html)
- > Slik taler pastoren før kollekten skal samles inn, Dagen, 15.02.2020 <https://www.dagen.no/Nyheter/2020-02-15/Slik-taler-pastoren-f%C3%B8r-kollekten-skal-samles-inn-859035.html>

- > Det første bispedømmet som satser på givertjeneste, Dagen, 18.02.2020
<https://www.dagen.no/Nyheter/2020-02-18/Det-f%C3%B8rste-%E2%80%A8bisped%C3%B8mmet-som-satser-p%C3%A5-givertjeneste-860122.html>
- > Leste om Dagen-undersøkelse, går til aksjon for mer bibelbruk, Dagen, 19.02.2020
<https://www.dagen.no/Nyheter/2020-02-19/De-g%C3%A5r-til-aksjon-for-mer-bibelbruk-860178.html>
- > En av tre kirkeaktive støtter dagens abortlov, Dagen, 02.03.2020
<https://www.dagen.no/Nyheter/2020-03-01/En-av-tre-kirkeaktive-st%C3%B8tter-dagens-abortlov-863382.html>
- > Vil ikke gi opp motstand mot abortloven, Dagen, 03.03.2020
<https://www.dagen.no/Nyheter/2020-03-03/Misjonstopp-vil-ikke-gi-opp-motstand-mot-abortloven-863387.html>
- > De kristne som støtter Israel, Dagen, 28.03.2020
<https://www.dagen.no/Nyheter/israel/2020-03-28/De-kristne-som-st%C3%B8tter-Israel-875493.html>
- > Biskop: Føler ansvar for kristne søsken i Midtøsten, Dagen, 30.03.2020
<https://www.dagen.no/Nyheter/2020-03-30/F%C3%B8ler-ansvar-for-kristne-s%C3%B8sken-i-Midt%C3%B8sten-875944.html>
- > KrF-velgere har mest sympati med Israel, Dagen, 31.03.2020
<https://www.dagen.no/Nyheter/politikk/2020-03-31/KrF-velgere-har-mest-sympati-med-Israel-876389.html>
- > - Jeg er så begeistret for biskopens måte å snakke med mennesker på, Dagen, 14.04.2020
<https://www.dagen.no/Nyheter/2020-04-14/%E2%80%93-Jeg-er-s%C3%A5-begeistret-for-biskopens-m%C3%A5te-%C3%A5-snakke-med-mennesker-p%C3%A5-881126.html>
- > Arbeiderpartiet: - Dagens biskoper appellerer til våre velgere, Dagen, 15.04.2020
<https://www.dagen.no/Nyheter/2020-04-15/%E2%80%93-Dagens-biskoper-appellerer-til-v%C3%A5re-velgere-881707.html>
- > Mange kristne er i mot homofil vigsel, men vil ikke snakke om det, Dagen, 20.04.2020
<https://www.dagen.no/Nyheter/2020-04-20/Mange-kristne-er-i-mot-homofil-vigsel-men-vil-ikke-snakke-om-det-883131.html>
- > Aktive kirkegjengere mener NRK er best, Dagen, 06.05.2020
<https://www.dagen.no/Nyheter/2020-05-06/Aktive-kirkegjengere-mener-NRK-er-best-888563.html>
- > Én av ti aktive kristne ville gått i prideparade, Dagen, 26.05.2020
<https://www.dagen.no/Nyheter/2020-05-27/%C3%89n-av-ti-aktive-kristne-vil-g%C3%A5-til-prideparade-895456.html>

> Åtte av ti kirkegjengere bor ikke sammen før de gifter seg, Dagen, 11.07.2020

<https://www.dagen.no/Nyheter/2020-07-11/%C3%85tte-av-ti-kirkegjengere-bor-ikke-sammen-f%C3%B8r-de-gifter-seg-913223.html>

> Yngre mer skeptiske til samboerskap enn eldre, Dagen, 13.07.2020

<https://www.dagen.no/Nyheter/2020-07-13/Yngre-kristne-mer-skeptiske-til-samboerskap-enn-eldre-913036.html>

> Samboer med dårlig samvittighet, Dagen, 15.07.2020

<https://www.dagen.no/Nyheter/2020-07-14/Samboer-E2%80%A8med-d%C3%A5rlig-E2%80%A8samvittighet-914062.html>

> Muslimske leder fornøyd med bedehuskjøp, Dagen, 03.08.2020

<https://www.dagen.no/Nyheter/2020-08-03/Mener-det-er-feil-%C3%A5-selge-til-muslimer-919186.html>

Pornoen gjorde meg full av selvforakt, Korsets seier, 30.10.2020

<https://www.korsetsseier.no/2020-10-30/%E2%80%93-Pornoen-gjorde-meg-full-av-selvforakt-947449.html>